

Піддячий М. І.

*доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної Слов'янської Академії освіти
імені Яна-Амоса Коменського,
головний науковий співробітник відділу профільного навчання
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС СТАРШОКЛАСНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Навчально-виховний процес старшокласників та студентів спрямовується на формування цінностей і якостей особистості, а у структурованому вигляді організовується з метою формування компетентностей достатніх для їх соціалізації на даному етапі розвитку. Психолого-педагогічне спрямування цього процесу передбачає вихід особистості на новий рівень розвитку завдяки ключовим діяльностям запропонованим у навчально-виховному комплексі. У теоретико-практичному вимірі здійснюється це з метою еволюційного переходу від навчальних завдань до розбудови соціально-професійних відносин з об'єктами праці на вікових етапах розвитку особистості.

По суті це розвиток соціально-професійної складової особистості старшокласника і студента за допомогою якої формується певний рівень здатності вирішувати виробничі завдання різного рівня, забезпечуючи поступ. Сутність розв'язання означеної проблеми характеризується наявністю існуючого історичного доробку як підґрунтя для подальших пошуків і розроблення системи соціально-професійного розвитку з урахуванням сучасної особистісної та суспільної значущості. Це потребує коригувань у напрацюваннях минулого, які стосуються створення умов для розвитку та гармонізації психологічної сфери особистості засобом навчально-виховного та суспільного впливу.

Аналіз змісту навчально-виховних заходів показав, що в силу об'єктивних і суб'єктивних причин соціально-професійний розвиток старшокласників та студентів спрямовується у бік когнітивної (знаннєвої) підготовки ігноруючи операційно-технологічну (діяльнісну) складову психологічної сфери, що спричинило культ отримання знань без умілого застосування на практиці.

У цих умовах зазнає деформації психологічна сфера особистості. Наслідком незадовільної організації підготовки до життя та праці є зниження рівня її конкурентоспроможності на подальших етапах розвитку, а значить і зменшення вироблення соціально значущого продукту праці, що підпадає під декларування цієї проблеми у вимірі гуманітарної безпеки. У запропонованому узагальненні акцентується увага на утвердження пріоритету чинників, спрямованих на гармонізацію психологічної сфери особистості у процесі становлення на вікових етапах та означенні сутності соціально-професійного розвитку у особистісному та суспільному вимірах. Зазначимо, що розроблення багаторівнєвої системи розвитку особистості у смисловому сенсі відбувається на основі термінів і понять: взаємодія; глобалізація; дозрівання; зростання; інтеграція; ключові діяльності; компетентності; мотивація; освітні моделі й системи; особистість; праця; продуктивні сили; психіка; психологічна сфера; психологічний досвід; розвиток; свідомість; соціалізація; соціально-професійний розвиток; учитель і наставник тощо.

У розробленнях, які використані для розбудови психолого-педагогічної структури розвитку особистості старшокласника і студента, рекомендується використовувати напрацювання:

У розробленнях, які використані для розбудови психолого-педагогічної структури розвитку особистості старшокласника і студента, рекомендується використовувати напрацювання: професійні самоосвіта та самовиховання майбутнього вчителя [2, с. 140-146], професійні якості майбутнього вчителя [1, с. 156-165]; навчально-виховний комплект старшокласників: соціально-професійна орієнтація [3, с. 141-149]; соціально-професійна орієнтація учнів як напрям у підручникотворенні [4, с. 80-89]; соціально-професійний розвиток:

компетентності старшокласників та студентів [5, с. 107-110]; сутність формування компетентностей старшокласників [6, с. 269-272]; теоретико-методичні засади підготовки старшокласників до професійної діяльності в умовах профільного навчання [7, с. 89-323]; професійне самовизначення старшокласників в умовах освітнього округу [8, с. 108-139]; формування освітнього середовища профільної школи [9, с. 46-86];

Результати дослідження дозволяють стверджувати, що психолого-педагогічне спрямування компетентнісного підходу базується на: формуванні знань і результатів їх застосування у спроектованих умовах; здібностях і психофізіологічних можливостях; набутті соціально-професійних, психоемоційних, технологічних, практичних, моторних та інших умінь; домінуванні підходів, орієнтованих на суб'єкт-суб'єктну взаємодію вихованця; комплексних підходах, які сприяють встановленню зв'язків між теорією та практикою; організації особистісно орієнтованого навчально-виховного процесу; проектуванні наступності у системі безперервної освіти.

Висновок. Формування компетентностей старшокласників та студентів знаходиться у прямій залежності від процесів особистісного, суспільного та природного характеру, які відбуваються на території життєдіяльності громади. Застосування теоретико-практичних засад: стимулювало процеси формування як когнітивної складової психологічної сфери особистості, так і операційно-технологічної, мотиваційної, етичної, соціальної, поведінкової, що забезпечило високий рівень її самоорганізації і самоуправління; підвищило рівень самоактуалізації в обраній сфері діяльності.

Список використаних джерел

1. Піддячий В. М. Професійні параметри майбутнього вчителя. *Наукові записки: [збірник наукових статей]*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. Вип. СХІІІ (113). С 156–165. URL: lib.iitta.gov.ua/8963/1/5.pdf (дата звернення: 15.11.2020).
2. Піддячий В. М. Професійні самоосвіта та самовиховання майбутнього вчителя. *Наукові записки: [збірник наукових статей]*. Київ: Вид-во НПУ імені

М.П. Драгоманова, 2013. Вип. СХІІ (112). С. 140–146. URL: lib.iitta.gov.ua/11406/1/7.pdf (дата звернення: 15.11.2020).

3. Піддячий М. І. Навчально-виховний комплект старшокласників: соціально-професійна орієнтація. *Проблеми сучасного підручника*. 2015. №15 (2). С. 141-149.

4. Піддячий М. І. Соціально-професійна орієнтація учнів як напрям у підручникотворенні. *Проблеми сучасного підручника*. 2011. С. 80-89.

5. Піддячий М. І. Соціально-професійний розвиток: компетентності старшокласників та студентів. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том VII: Ідентичність і свобода в освіті та науці*. 2019. С. 107-110.

6. Піддячий М. І. Сутність формування компетентностей старшокласників. *Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 лист. 2019 р. Київ, 2019. С. 269-272.*

7. Піддячий М. І. Теоретико-методичні засади підготовки старшокласників до професійної діяльності в умовах профільного навчання : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Київ, 2010. 507 с.

8. Гуцан Л. А., Морін О. Л., Охріменко З. В., Пархоменко О. М., Гриценко Л. І., Ткачук І. І. Професійне самовизначення старшокласників в умовах освітнього округу: посібник. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 220 с.

9. Піддячий М. І., Доротюк В. І., Левченко Н. Г., Туташинський В. І., Чудакова В. П., Кохан О. В., Асанов М. О., Рогоза В. В., Коляновська М. С. Формування освітнього середовища профільної школи: [колективна монографія]. К. : Педагогічна думка, 2013. 200 с.